

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 4 juni 2015*

”Begäran om förhandsavgörande — Direktiv 1999/44/EG — Försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier — Köparens ställning — Ställning som konsument — Bristande avtalsenlighet hos den levererade varan — Skyldighet att informera säljaren — Fel som visar sig inom sex månader efter leveransen av varan — Bevisbörda”

I mål C-497/13,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Nederländerna) genom beslut av den 10 september 2013, som inkom till domstolen den 16 september 2013, i målet

Froukje Faber

mot

Autobedrijf Hazet Ochten BV,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna S. Rodin, A. Borg Barthet, M. Berger (referent) och F. Biltgen,

generaladvokat: E. Sharpston,

justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 11 september 2014,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Autobedrijf Hazet Ochten BV, genom W. van Ochten, advocaat,
- Nederländernas regering, genom M. Bulterman, C. Schillemans och J. Langer, samtliga i egenskap av ombud,
- Belgiens regering, genom T. Materne och J.-C. Halleux, båda i egenskap av ombud,
- Österrikes regering, genom C. Pesendorfer, i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: nederländska.

— Europeiska kommissionen, genom M. van Beek, i egenskap av ombud,
och efter att den 27 november 2014 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 1.2 a och 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L 171, s. 12).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Froukje Faber och Autobedrijf Hazet Ochten BV (nedan kallad bilhandlaren Hazet). Målet avser en begäran om ersättning för den skada som uppstått på grund av en bristande avtalsenlighet hos det fordon som Froukje Faber förvärvat av bilhandlaren Hazet.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I artikel 1.2 a i direktiv 1999/44 definieras begreppet ”konsument” såsom ”en fysisk person som genom sådana avtal som omfattas av detta direktiv handlar för ändamål som ligger utanför hans närings- eller yrkesverksamhet”.
- 4 I artikel 2.1 och 2.2 i direktivet föreskrivs följande:
 - ”1. Säljaren skall vara skyldig att till konsumenten leverera varor som är avtalsenliga.
 2. Konsumentvaror skall presumeras vara avtalsenliga om de
 - a) stämmer överens med den beskrivning som säljaren har lämnat och om de har samma egenskaper som den vara som säljaren har förevisat konsumenten som prov eller modell,
 - b) är lämpliga för det särskilda ändamål för vilket konsumenten behöver dem och som han informerade säljaren om vid tidpunkten för avtalets ingående och som säljaren har godtagit,
 - c) är lämpliga för de ändamål för vilka varor av samma slag vanligen används,
 - d) är av den kvalitet och har de prestanda som varor av detta slag vanligen har och som konsumenten rimligen kan förvänta sig med hänsyn till varans art och med beaktande av eventuella offentliga uttalanden om varornas särskilda egenskaper som gjorts av säljaren, tillverkaren eller dennes företrädare, i synnerhet i reklam eller på märkningen.”
- 5 Artikel 3 i direktiv 1999/44 har rubriken ”Konsumentens rättigheter”, och i punkt 1 anges att ”[s]äljaren skall vara ansvarig gentemot konsumenten för all bristande avtalsenlighet som föreligger när varan levereras”.
- 6 I direktivets artikel 5, vilken avser tidsfrister, föreskrivs följande:
 - ”1. Säljaren skall anses ansvarig enligt artikel 3 när den bristande avtalsenligheten visar sig inom två år efter leveransen av varan. ...

2. Medlemsstaterna får föreskriva att konsumenten, för att kunna utnyttja sina rättigheter, måste upplysa säljaren om den bristande avtalsenligheten inom två månader från den dag då han upptäckte den.

...

3. Om inte motsatsen bevisas, skall en bristande avtalsenlighet som visar sig inom sex månader från leveransen av varan presumeras ha funnits vid tidpunkten för leveransen, utom när denna presumption är oförenlig med varans eller den bristande avtalsenlighetens art.”

- 7 I artikel 7 i direktiv 1999/44 preciseras att direktivets bestämmelser är av bindande karaktär och framför allt att avtalsvillkor som direkt eller indirekt begränsar de rättigheter som följer av detta direktiv, inte ska vara bindande för konsumenten enligt nationell lagstiftning.

Nederländsk rätt

Materiell rätt

- 8 I artikel 7:5 punkt 1 i civillagen (Burgerlijk Wetboek) definieras konsumentköp som ”köp av lösa saker ..., som en säljare säljer inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet till en köpare som är en fysisk person som inte handlar inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet”.
- 9 I artikel 7:17 punkt 1 i civillagen anges att en levererad vara ska överensstämma med vad som följer av avtalet.
- 10 I artikel 7:18 punkt 2 i civillagen, varigenom artikel 5.3 i direktiv 1999/44 har införlivats med nederländsk rätt, föreskrivs följande:

”Vid konsumentköp ska en bristande avtalsenlighet som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades, anses ha funnits vid avlämnandet, om detta inte är oförenligt med varans eller avvikelens art.”

- 11 Det framgår av motiveringen i förarbetena avseende införandet av denna bestämmelse att köparen måste göra gällande, och vid ett bestridande måste styrka, att varan avviker från vad som följer av avtalet och att avvikelsen har visat sig inom sex månader efter det att varan avlämnades. Därefter ankommer det på säljaren att göra gällande och att styrka att varan vid avlämnandet visst överensstämde med vad som avtalats.

- 12 Artikel 7:23 punkt 1 i civillagen har följande lydelse:

”Köparen får inte åberopa att varan avviker från vad som följer av avtalet, om han inte lämnar säljaren meddelande om avvikelsen inom skälig tid efter det att han märkt eller borde ha märkt den. Om varan dock visar sig sakna en egenskap som säljaren påstod att den hade, eller om avvikelsen har att göra med omständigheter som säljaren kände till eller borde ha känt till men inte informerade om, måste meddelandet lämnas inom skälig tid efter det att köparen märkt avvikelsen. Vid konsumentköp ska meddelandet lämnas inom skälig tid efter det att köparen märkt avvikelsen. Ett meddelande som lämnas inom två månader efter det att köparen märkt avvikelsen ska anses ha lämnats inom skälig tid.”

- 13 Det följer av fast praxis från Hoge Raad (högsta domstolen) att för det fall säljaren hävdar att reklamation inte gjorts i rätt tid, ankommer det på köparen att göra gällande och – vid motiverat bestridande från säljaren – styrka att han eller hon inom skälig tid och på ett för säljaren märkbart

sätt har reklamerat varan. Frågan huruvida ett meddelande som har lämnats till säljaren senare än två månader efter det att felet upptäckts kan anses ha gjorts i tid beror när det gäller konsumentköp på omständigheterna i det enskilda fallet.

Processrätt

- 14 Enligt artiklarna 23 och 24 i civilprocesslagen (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering) ska domstolen begränsa sin prövning till vad parterna har yrkat och grunda domen på de rättsfakta som parterna har åberopat till stöd för sina yrkanden, ansökningar och svaromål.
- 15 I mål om överklagande får domstolen enbart pröva de grunder som parterna har åberopat till stöd för sina första yrkanden vid överinstansen. Relevanta bestämmelser som utgör tvingande rätt ska emellertid tillämpas av domstolen ex officio, även om dessa bestämmelser inte har åberopats av parterna.
- 16 Det framgår dock av artikel 22 i civilprocesslagen att ”domaren under alla omständigheter och under varje skede i förfarandet får ålägga parterna eller den ena parten att utveckla vissa ståndpunkter eller inkomma med vissa för målet relevanta handlingar”.

Omständigheterna i målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 17 Den 27 maj 2008 köpte Froukje Faber en begagnad bil från bilhandlaren Hazet. Parternas köpeavtal upprättades med hjälp av ett förtryckt formulär som var försett med bilhandlarens uppgifter och bar rubriken ”Köpeavtal privatperson”.
- 18 Under en bilresa den 26 september 2008 fattade fordonet eld och totalförstördes. Froukje Faber, som framförde bilen, var i den stunden på väg till ett möte i arbetet och hade sällskap av sin dotter i bilen.
- 19 Fordonet forslades iväg till bilhandlaren Hazets lokaler med hjälp av en bärgningsbil och transporterades därefter, på bilhandlaren Hazets förfrågan, till ett bilskrotningsföretag för förvaring i enlighet med gällande miljötekniska regler. Froukje Faber påstår, vilket bestrids av bilhandlaren Hazet, att parterna vid detta tillfälle samtalade om skadan och om bilhandlarens eventuella ansvar.
- 20 I början av år 2009 kontaktade bilhandlaren Hazet Froukje Faber per telefon. Hon uppgav då att hon väntade på polisrapporten från branden. Efter det att Froukje Faber framställt en förfrågan till polisen, informerades hon dock av polisen om att någon teknisk rapport inte hade upprättats.
- 21 Den 8 maj 2009 demonterades bilen, efter det att bilhandlaren Hazet hade underrättats om att så skulle ske.
- 22 Genom en skrivelse av den 11 maj 2009 underrättade Froukje Faber bilhandlaren Hazet om att hon höll bilhandlaren ansvarig för den skada som orsakats av den brand som hade förstört hennes fordon. Skadan, som motsvarade inköpspriset för fordonet samt värdet för ett antal föremål som hade befunnit sig i bilen, uppskattades av Froukje Faber till 10 828,55 euro.
- 23 I början av juli 2009 uppdrog Froukje Faber åt en skadeexpert att utföra en teknisk undersökning för att ta reda på vad som orsakat bilbranden. Eftersom fordonet vid den tiden hade demonterats kunde den tekniska undersökningen inte genomföras.
- 24 Den 26 oktober 2010 väckte Froukje Faber talan mot bilhandlaren Hazet vid Rechtbank Arnhem (domstol i Arnhem, Nederländerna).

- 25 Hon anförde till stöd för sin talan att fordonet inte motsvarade vad som avtalats mellan parterna, vilket betydde att det förelåg bristande avtalsenlighet i den mening som avses i artikel 7:17 i civillagen. Dock angav hon inte att hon hade förvärvat fordonet i egenskap av konsument.
- 26 Bilhandlaren Hazet bestred att det skulle föreligga bristande avtalsenlighet och anförde till sitt försvar att Froukje Faber hade reklamerat för sent, och att hon därmed, enligt artikel 7:23 punkt 1 i civillagen, hade förverkat alla sina rättigheter.
- 27 Rechtbank Arnhem ogillade Froukje Fabers yrkanden i dom av den 27 april 2011. Rechtbank godtog bilhandlaren Hazets åberopande av artikel 7:23 punkt 1 i civillagen, eftersom den första kontakten mellan parterna hade ägt rum, per telefon, först i början av år 2009, det vill säga mer än tre månader efter fordonsbranden. Domstolen fann även att det inte heller fanns anledning att längre fram pröva huruvida Froukje Faber hade agerat i egenskap av konsument.
- 28 Den 26 juli 2011 överklagade Froukje Faber domen från Rechtbank Arnhem till Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (domstol i andra instans Arnhem-Leeuwarden, Nederländerna).
- 29 Till stöd för överklagandet åberopade Froukje Faber två grunder. Den första gällde underinstansens bedömning att Froukje Faber inte hade agerat inom den lagstadgade fristen. Genom den andra grunden anförde hon att brandkåren och polisen, som hade varit närvarande på olycksplatsen, hade talat om ett tekniskt fel hos fordonet.
- 30 Däremot invände Froukje Faber inte mot Rechtbank Arnheims bedömning att det inte behövde prövas huruvida avtalet mellan parterna avsåg ett konsumentköp. Hon preciserade inte heller huruvida hon hade förvärvat fordonet i egenskap av konsument.
- 31 Mot denna bakgrund beslutade Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:
- ”1) Följer det av effektivitetsprincipen, av den höga konsumentskyddsnivå inom [Europeiska] unionen som eftersträvas genom direktiv 1999/44, eller av andra unionsrättsliga bestämmelser, eller regler att en nationell domstol är skyldig att ex officio pröva huruvida köparen i ett avtal är en konsument i den mening som avses i artikel 1.2 a i direktiv 1999/44?
 - 2) Om den första frågan ska besvaras jakande, gäller då detta även om handlingarna i målet inte innehåller några uppgifter som gör det möjligt att fastställa i vilken egenskap köparen har ingått avtalet (eller om uppgifterna är ofullständiga eller motstridiga)?
 - 3) Om den första frågan ska besvaras jakande, gäller då detta även i ett mål om överklagande i vilket köparen inte har invänt mot att underrätten inte gjorde någon sådan prövning (ex officio) och uttryckligen lämnade frågan huruvida köparen kan betraktas som konsument utan avseende?
 - 4) Ska artikel 5 i direktiv 1999/44 anses vara likvärdig med de nationella bestämmelser som inom den nationella rättsordningen utgör tvingande rätt?
 - 5) Ska effektivitetsprincipen, den höga konsumentskyddsnivå inom unionen som eftersträvas genom direktiv 1999/44, eller andra unionsrättsliga bestämmelser eller regler, betraktas som hinder för de nederländska bestämmelser i vilka det föreskrivs att köparen (konsumenten) ska göra gällande och styrka att varan är felaktig vid fullgörandet av skyldigheten att (i skälig tid) lämna meddelande till säljaren om ett påstått fel i en avlämnad vara?
 - 6) Ska effektivitetsprincipen, den höga konsumentskyddsnivå inom unionen som eftersträvas genom direktiv 1999/44, eller andra unionsrättsliga bestämmelser eller regler, betraktas som hinder för det krav som uppställs i nederländsk rätt på att köparen (konsumenten) ska göra gällande och

styrka att varan inte överensstämmer med vad som anges i avtalet och att avvikelserna har visat sig inom sex månader efter avlämnandet? Vad betyder formuleringen 'en bristande avtalsenlighet som visar sig' i artikel 5.3 i direktiv 1999/44, och framför allt, i vilken utsträckning krävs det att köparen (konsumenten) ska åberopa fakta och omständigheter beträffande (orsaken till) felet? Räcker det att köparen (konsumenten) gör gällande och – vid motiverat bestridande från säljaren – styrker att varan inte fungerar (ordentligt) eller måste köparen även göra gällande och – vid motiverat bestridande från säljaren – styrka vilken brist hos den sålda varan som orsakar (har orsakat) att varan inte fungerar (ordentligt)?

- 7) Har det någon inverkan på svaren på de föregående frågorna att Froukje Faber har låtit sig biträdas av en advokat i båda instanserna?"

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första, andra, tredje och sjunde frågan

- 32 Den hänskjutande domstolen har ställt sina frågor, som ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida det följer av effektivitetsprincipen att en nationell domstol, i ett mål avseende en garanti som en säljare har gett en köpare inom ramen för ett köpeavtal avseende en lös sak, är skyldig att ex officio pröva huruvida köparen är att betrakta som konsument i den mening som avses i direktiv 1999/44, även om den parten inte har åberopat att han eller hon ska kvalificeras som sådan.
- 33 Först och främst ska det konstateras att det nationella målet avser en tvist mellan enskilda. Visserligen kan inte någon av parterna i ett sådant mål åberopa direkt effekt av direktiv 1999/44. Det följer dock av fast rättspraxis att en nationell domstol vid avgörandet av ett mål där enbart enskilda står mot varandra är skyldig att, när den tillämpar bestämmelser i nationell rätt, beakta samtliga bestämmelser i nationell rätt och, i möjligaste mån, tolka dessa mot bakgrund av det tillämpliga direktivets lydelse och syfte för att uppnå ett resultat som är förenligt med det mål som eftersträvas i direktivet (se, bland annat, dom LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, punkt 54 och där angiven rättspraxis).
- 34 Enligt vad som framgår av de uppgifter som getts in till domstolen, har införlivandet av direktiv 1999/44 med den nederländska rättsordningen skett genom att särskilda bestämmelser för köpeavtal som avser konsumentvaror har förts in i civillagens del 7 (med rubriken "Särskilda avtal") bland de garantiregler som är tillämpliga utan åtskillnad på samtliga försäljningsavtal.
- 35 När det gäller det nu aktuella köpeavtalet, har den hänskjutande domstolen dock angett att det föreligger osäkerhet om vilka bestämmelser som är tillämpliga, eftersom det inte är känt huruvida köpeavtalet har ingåtts med en konsument.
- 36 Den hänskjutande domstolen har nämligen angett att även om Froukje Faber till stöd för den talan hon väckte mot bilhandlaren Hazet avseende garantin gav in en avtalshandling med rubriken "Köpeavtal privatperson", preciserade hon inte huruvida hon hade ingått avtalet inom ramen för sin yrkesverksamhet eller ej. Den uppgiften skulle ha gjort det möjligt för den nationella domstolen att avgöra huruvida hon kunde betraktas som konsument i den mening som avses i de tillämpliga nationella bestämmelserna och artikel 1.2 a i direktiv 1999/44. Dessutom avvisades Froukje Fabers talan i första instans på grund av att den hade väckts efter utgången av talefristen enligt nationell rätt, utan att det blev fastställt i vilken egenskap hon hade ingått avtalet. I de grunder som hon åberopade till stöd för överklagandet, och som sätter ramen för det mål som ska prövas av överinstansen, har Froukje Faber inte heller gjort gällande att hon agerade i egenskap av konsument.

- 37 När det gäller frågan huruvida den nationella domstolen i detta sammanhang är skyldig att ex officio pröva huruvida köparen är att betrakta som konsument, ska det erinras om att det i avsaknad av harmonisering av de processuella reglerna ankommer på medlemsstaterna att i sina rättsordningar fastställa de processuella regler som gäller för talan som syftar till att säkerställa skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten. Dessa regler får emellertid varken vara mindre förmånliga än dem som avser liknande talan som grundas på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten (effektivitetsprincipen).
- 38 I princip ankommer det på den nationella domstolen att, för att avgöra vilka rättsregler som är tillämpliga i ett visst mål, rättsligt kvalificera de fakta och handlingar som parterna har åberopat till stöd för sina yrkanden. I ett fall som det nu aktuella, där det kan vara olika regler som gäller för den av käranden åberopade garantin för en såld vara, beroende på i vilken egenskap köparen har ingått avtalet, utgör denna rättsliga kvalificering en nödvändig förutsättning. En sådan kvalificering innebär inte i sig att domstolen gör en bedömning ex officio, utan endast att den konstaterar och kontrollerar huruvida ett lagstadgat villkor, som avgör vilka bestämmelser som är tillämpliga, är uppfyllt.
- 39 På samma sätt som den nationella domstolen, inom ramen för de processuella reglerna i domstolens nationella rättsordning, måste göra en kvalificering av de rättsliga och faktiska omständigheter som parterna har åberopat – och vid behov genom att be dessa om ytterligare preciseringar – för att fastställa vilken nationell regel som är tillämplig, så har den nationella domstolen också en skyldighet enligt likvärdighetsprincipen att gå till väga på samma sätt för att avgöra huruvida en viss unionsbestämmelse är tillämplig.
- 40 Detta skulle kunna vara fallet i det nationella målet, där den nationella domstolen – såsom denna själv har påpekat i beslutet om hänskjutande – förfogar över ett ”indicium” (i det förevarande fallet Froukje Fabers ingivande av en handling med rubriken ”Köpeavtal privatperson”) och där den, enligt artikel 22 i civilprocesslagen, har en möjlighet, som den nederländska regeringen har framhållit, att ålägga parterna att precisera vissa påståenden eller att ge in vissa handlingar. Det ankommer på den nationella domstolen att utföra kontrollerna för detta ändamål.
- 41 Det är således endast för det fall de processuella reglerna i den nationella rättsordningen inte skulle ge den nationella domstolen några möjligheter att göra en exakt kvalificering av de fakta och handlingar som är tvistiga i målet, om parterna själva inte uttryckligen har åberopat en sådan kvalificering till stöd för sina yrkanden, som frågan uppkommer huruvida effektivitetsprincipen kan ge domstolen rätt att kvalificera en part som konsument trots att han eller hon inte har åberopat att vederbörande ska kvalificeras som sådan.
- 42 Domstolen har de facto, med stöd av effektivitetsprincipen och trots nationella regler med motsatt innehåll, krävt att nationella domstolar ska tillämpa vissa bestämmelser i unionens direktiv på konsumentskyddsområdet ex officio. Detta krav har motiverats med att det skyddssystem som införts genom dessa direktiv grundar sig på tanken att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till näringsidkaren, i fråga om såväl förhandlingsposition som informationsnivå, och att det föreligger en inte obetydlig risk för att konsumenten, bland annat på grund av okunnighet, inte åberopar den rättsregel som är avsedd för att skydda vederbörande (se, för ett liknande resonemang beträffande rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169), dom *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, punkt 28 och där angiven rättspraxis, och, beträffande rådets direktiv 87/102/EEG av den 22 december 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter (EGT L 42, 1987, s. 48; svensk specialutgåva, område 15, volym 7, s. 202), dom *Rampion och Godard*, C-429/05, EU:C:2007:575, punkt 65).

- 43 Domstolen har tidigare slagit fast att varje fall i vilket frågan uppkommer huruvida en nationell processuell regel medför att det blir omöjligt eller orimligt svårt att tillämpa unionsrätten, måste bedömas med beaktande av regelns ställning i det samlade förfarandet, förfarandets förlopp och förfarandets särdrag vid de olika nationella instanserna (se, bland annat, dom Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 52 och där angiven rättspraxis).
- 44 Om det förelåg processuella regler som, vilket skulle kunna vara fallet i det nationella målet, förbjöd domstolarna såväl i första som i andra instans att i ett mål där en garanti görs gällande med stöd av ett köpeavtal kvalificera det aktuella avtalsförhållandet som ett konsumentköp – på grundval av de faktiska och rättsliga omständigheter som de har kännedom om eller kan skaffa sig kännedom om genom en enkel begäran om klarläggande – när den berörda personen inte uttryckligen har gjort gällande att han eller hon är att betrakta som konsument, skulle detta innebära att konsumenten ålades en skyldighet att själv företa en fullständig rättslig kvalificering av sin egen situation och att konsumenten annars skulle förlora de rättigheter som unionslagstiftaren har velat tillerkänna konsumenter genom direktiv 1999/44. Då det rör sig om ett område där de processuella reglerna i många medlemsstater tillåter enskilda att företräda sig själva inför domstol, skulle det finnas en inte obetydlig risk för att konsumenten, bland annat på grund av okunnighet, vore oförmögen att uppfylla sådana höga krav.
- 45 Följaktligen skulle sådana processuella regler som de som beskrivs i föregående punkt inte vara förenliga med effektivitetsprincipen, eftersom de skulle kunna göra det orimligt svårt att, i mål där konsumenter har gjort gällande en garanti med hänvisning till bristande avtalsenlighet, tillämpa det skydd som direktiv 1999/44 är avsett att ge konsumenter.
- 46 Effektivitetsprincipen kräver tvärtom att en nationell domstol som prövar ett mål avseende ett avtal som kan omfattas av nämnda direktivs tillämpningsområde ska vara skyldig att – så snart den har tillgång till de uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheter som är nödvändiga för detta syfte eller kan få tillgång till dem genom en enkel begäran om klarläggande – undersöka huruvida köparen kan kvalificeras som konsument, även om han eller hon inte uttryckligen har åberopat en ställning som konsument.
- 47 Därtill konstaterar domstolen att frågan huruvida konsumenten biträds av en advokat inte kan påverka denna slutsats, eftersom tolkningen av unionsrätten samt innebörden av effektivitets- och likvärdighetsprinciperna är oberoende av de konkreta omständigheterna i det enskilda fallet (se, för ett liknande resonemang, dom Rampion och Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, punkt 65).
- 48 Mot denna bakgrund ska den första, den andra, den tredje och den sjunde frågan besvaras enligt följande. Direktiv 1999/44 ska tolkas så, att en nationell domstol som prövar ett mål avseende ett avtal som kan omfattas av nämnda direktivs tillämpningsområde är skyldig att, så snart den har tillgång till de uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för detta syfte eller kan få tillgång till dem genom en enkel begäran om klarläggande, undersöka huruvida köparen kan kvalificeras som konsument, även om han eller hon inte har åberopat en ställning som konsument.

Den fjärde frågan

- 49 Den hänskjutande domstolen har ställt denna fråga för att få klarhet i huruvida artikel 5 i direktiv 1999/44 kan anses vara likvärdig med en nationell bestämmelse som enligt nationell rätt utgör tvingande rätt, det vill säga som en regel som kan tas upp ex officio av en nationell domstol i ett mål om överklagande.
- 50 Det framgår av beslutet om hänskjutande att denna fråga konkret gäller artikel 5.3 i nämnda direktiv. Där föreskrivs det att om inte motsatsen bevisas, ska en bristande avtalsenlighet som visar sig inom sex månader från leveransen av varan presumeras ha funnits vid tidpunkten för leveransen.

- 51 Det ska påpekas att den hänskjutande domstolens fråga endast kan vara relevant för det fall att en nationell domstol har fastställt att det aktuella avtalet omfattas av det materiella tillämpningsområdet för direktiv 1999/44, vilket bland annat förutsätter att avtalet har ingåtts med en konsument.
- 52 Inom ramen för det ansvarssystem som har införts genom direktiv 1999/44, föreskrivs det i artikel 2.2 i direktivet en motbevisbar presumtion för avtalsenlighet, samtidigt som det i artikel 3.1 i nämnda direktiv preciseras att säljaren ska vara ansvarig för all bristande avtalsenlighet som föreligger när varan levereras. Det följer av en kombinerad tillämpning av dessa bestämmelser att det i princip ankommer på konsumenten att lägga fram bevisning för att det föreligger bristande avtalsenlighet och för att denna förelåg den dag då varan levererades.
- 53 I artikel 5.3 i direktiv 1999/44 anges att ett undantag görs från den principen i de fall då den bristande avtalsenligheten visar sig inom sex månader från leveransen av varan. Då presumeras nämligen felet har förelegat vid tidpunkten för leveransen.
- 54 Denna bevislättning för konsumenten har sin grund i det faktum att när bristande avtalsenlighet visar sig först efter dagen för varans leverans, kan kravet på att lägga fram bevisning för att felet förelåg på leveransdagen visa sig utgöra "ett oöverstigligt hinder för konsumenten", medan det generellt sett är mycket lättare för näringsidkaren att bevisa att den bristande avtalsenligheten inte förelåg vid leveransen och att felet exempelvis är resultatet av konsumentens bristfälliga handhavande (se motiveringen i förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om försäljning och garantier avseende konsumtionsvaror, KOM(95) 520 slutlig, s. 13).
- 55 Fördelningen av bevisbördan enligt artikel 5.3 i direktiv 1999/44 är enligt artikel 7 i direktivet av bindande karaktär, såväl för parterna, vilka inte kan avtala bort den, som för medlemsstaterna, vilka måste se till att den iakttas. Härav följer att denna bevisbörderegeln måste tillämpas även när den inte uttryckligen har åberopats av den konsument som kan gynnas därav.
- 56 Med hänsyn till karaktären på och betydelsen av det allmänintresse som ligger bakom det skydd som artikel 5.3 i direktiv 1999/44 ger konsumenterna, måste den bestämmelsen anses vara likvärdig med en nationell bestämmelse som inom den nationella rättsordningen utgör tvingande rätt. Av detta följer att när en nationell domstol enligt det nationella processrättsliga systemet är behörig att ex officio tillämpa en sådan bestämmelse, är den skyldig att ex officio tillämpa samtliga nationella bestämmelser som införlivar nämnda artikel 5.3 (se, för ett liknande resonemang, dom *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, punkterna 52–54 och där angiven rättspraxis).
- 57 Mot denna bakgrund ska den fjärde frågan besvaras enligt följande. Artikel 5.3 i direktiv 1999/44 ska tolkas så, att den ska anses vara likvärdig med en nationell bestämmelse som inom den nationella rättsordningen utgör tvingande rätt och att en nationell domstol är skyldig att tillämpa samtliga bestämmelser i den nationella rättsordningen som införlivar artikel 5.3 med nationell rätt.

Den femte frågan

- 58 Den hänskjutande domstolen har ställt denna fråga för att få klarhet i huruvida effektivitetsprincipen utgör hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken det krävs att konsumenten styrker att han eller hon har lämnat meddelande till säljaren om den bristande avtalsenligheten inom skälig tid.
- 59 Det framgår av beslutet om hänskjutande att den nederländska lagstiftaren har infört en sådan skyldighet i artikel 7:23 i civillagen och att det följer av rättspraxis från Hoge Raad att det ankommer på konsumenten att, vid bestridande från säljaren, lägga fram bevisning för att han eller hon har lämnat säljaren meddelande om avvikelser hos den levererade varan. Det följer även av de uppgifter som har lämnats av den hänskjutande domstolen att enligt det regelsystem som har införts av den nederländska lagstiftaren, ska ett sådant meddelande anses ha lämnats inom skälig tid om det har

lämnats inom två månader efter det att köparen märkt avvikelser. Dessutom följer det av Hoge Raads rättspraxis att frågan huruvida ett meddelande som har lämnats till säljaren efter denna period ändå kan anses ha gjorts i tid beror på omständigheterna i det enskilda fallet.

- 60 Domstolen erinrar om att det enligt artikel 5.2 i direktiv 1999/44 är tillåtet för medlemsstaterna att föreskriva att konsumenten, för att kunna utnyttja sina rättigheter, måste upplysa säljaren om den bristande avtalsenligheten inom två månader från den dag då han upptäckte den.
- 61 Enligt förarbetena till direktivet har denna möjlighet införts för att möta ett behov av en förstärkning av rättssäkerheten genom att uppmuntra köparen till "viss omsorgsfullhet med beaktande av säljarens intressen", "utan att någon sträng förpliktelse införs att göra en ytterst noggrann undersökning av varan" (se motiveringen i förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om försäljning och garantier avseende konsumtionsvaror, KOM (95) 520 slutlig, s.14).
- 62 Såsom framgår av lydelsen i artikel 5.2 i direktiv 1999/44, betraktad mot bakgrund av skäl 19 i direktivet, och av syftet med nämnda bestämmelse, kan den skyldighet som konsumenten sålunda har ålagts inte innebära något mer än att upplysa säljaren om att bristande avtalsenlighet föreligger.
- 63 Vad gäller upplysningens innehåll kan konsumenten inte på detta stadium vara skyldig att lägga fram bevisning för att bristande avtalsenlighet verkligen föreligger hos den köpta varan. Med hänsyn till att köparen befinner sig i ett underläge i förhållande till säljaren vad beträffar information om varans egenskaper och det skick i vilket den har sålts, kan konsumenten inte heller vara tvungen att ange den exakta orsaken till den bristande avtalsenligheten. Däremot krävs det att upplysningen, för att den ska kunna vara till någon nytta för säljaren, innehåller vissa uppgifter – vars precisionsnivå nödvändigtvis kommer att variera beroende på de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall – avseende den aktuella varans karaktär, köpeavtalets innehåll och hur den påstådda bristande avtalsenligheten konkret visar sig.
- 64 Vad gäller bevisningen för att en sådan upplysning har lämnats till säljaren är det i princip de nationella reglerna på området som gäller. Dessa måste dock vara förenliga med effektivitetsprincipen. Det betyder att en medlemsstat inte får uppställa krav som medför att det blir omöjligt eller orimligt svårt för konsumenten att utöva sina rättigheter enligt direktiv 1999/44.
- 65 Mot denna bakgrund ska den femte frågan besvaras enligt följande. Artikel 5.2 i direktiv 1999/44 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell regel enligt vilken det krävs att konsumenten, för att kunna tillvarata sina rättigheter enligt nämnda direktiv, upplyser säljaren om den bristande avtalsenligheten inom skälig tid. Detta gäller dock under förutsättning att konsumenten har två månader på sig för att lämna upplysningen räknat från den dag då han eller hon upptäckte felet, att den upplysning som ska lämnas endast gäller felets förekomst och att upplysningen inte är föremål för några bevisregler som medför att det blir omöjligt eller orimligt svårt för konsumenten att utöva sina rättigheter.

Den sjätte frågan

- 66 Den hänskjutande domstolen har ställt denna fråga för att få klarhet i hur fördelningen av bevisbördan enligt artikel 5.3 i direktiv 1999/44 fungerar, och i synnerhet vilka omständigheter som konsumenten måste styrka.
- 67 Såsom det har konstaterats i punkt 53 ovan innehåller denna bestämmelse en regel som innebär att undantag görs från principen att det ankommer på konsumenten att motbevisa presumtionen om den sålda varans avtalsenlighet enligt artikel 2.2 i direktivet och att lägga fram bevisning för den bristande avtalsenlighet som han eller hon gör gällande.

- 68 För det fall den bristande avtalsenligheten visar sig inom sex månader från leveransen av varan, ska konsumentens bevisbörda enligt artikel 5.3 i direktiv 1999/44 lättas genom att felet ska presumeras ha förelegat vid tidpunkten för leveransen.
- 69 För att kunna dra nytta av denna bevislättning måste konsumenten emellertid lägga fram bevisning för vissa omständigheter.
- 70 För det första måste konsumenten göra gällande och lägga fram bevisning för att den sålda varan inte överensstämmer med det aktuella avtalet genom att den till exempel inte har de egenskaper som avtalats mellan parterna eller inte är lämplig för de ändamål för vilka varor av det slaget vanligen förväntas kunna användas. Konsumenten är endast skyldig att styrka att felet föreligger. Han eller hon är inte skyldig att styrka orsaken därtill eller att felet beror på säljaren.
- 71 För det andra måste konsumenten styrka att den aktuella bristande avtalsenligheten har visat sig, det vill säga faktiskt har uppenbarats sig, inom sex månader från leveransen av varan.
- 72 Om dessa omständigheter är styrkta, behöver konsumenten inte visa att den bristande avtalsenligheten förelåg den dag då varan levererades. Att felet uppstod inom en så kort period som sex månader, gör att felet kan antas ha förelegat redan på varans "embryostadium" vid dess leverans, även om felet inte visade sig förrän efter leveransen (se motiveringen i förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om försäljning och garantier avseende konsumtionsvaror, KOM(95) 520 slutlig, s. 12).
- 73 Det ankommer således på näringsidkaren att i förekommande fall lägga fram bevisning för att den bristande avtalsenligheten inte förelåg när varan levererades och att den orsakats av eller beror på en handling eller en underlåtelse som är hänförlig till en tidpunkt efter varans leverans.
- 74 Om säljaren inte lyckas styrka att den bristande avtalsenligheten har orsakats av eller beror på en omständighet som har uppkommit i tiden efter leveransen av varan, innebär presumtionen i artikel 5.3 i direktiv 1999/44 att konsumenten kan göra gällande sina rättigheter enligt direktivet.
- 75 Mot denna bakgrund ska den sjätte frågan besvaras enligt följande. Artikel 5.3 i direktiv 1999/44 ska tolkas så, att regeln om att den bristande avtalsenligheten presumeras ha förelegat när varan levererades
- ska tillämpas när konsumenten har lagt fram bevisning för att den sålda varan inte överensstämmer med avtalet och att den aktuella bristande avtalsenligheten har visat sig, det vill säga rent faktiskt har uppenbarats sig, inom sex månader från leveransen av varan, varvid konsumenten inte är skyldig att styrka orsaken därtill eller att felet beror på säljaren, och
 - endast får lämnas utan avseende om säljaren förmår styrka att den bristande avtalsenligheten har orsakats av eller beror på en omständighet som har uppkommit i tiden efter varans leverans.

Rättegångskostnader

- 76 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

- 1) Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier, ska tolkas så, att en nationell domstol som prövar ett mål avseende ett avtal som kan omfattas av nämnda direktivs tillämpningsområde är skyldig att, så snart den har tillgång till de uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för detta syfte eller kan få tillgång till dem genom en enkel begäran om klarläggande, undersöka huruvida köparen kan kvalificeras som konsument, även om han eller hon inte har åberopat en ställning som konsument.
- 2) Artikel 5.3 i direktiv 1999/44 ska tolkas så, att den ska anses vara likvärdig med en nationell bestämmelse som inom den nationella rättsordningen utgör tvingande rätt och att en nationell domstol är skyldig att tillämpa samtliga bestämmelser i den nationella rättsordningen som införlivar artikel 5.3 med nationell rätt.
- 3) Artikel 5.2 i direktiv 1999/44 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell regel enligt vilken det krävs att konsumenten, för att kunna tillvarata sina rättigheter enligt nämnda direktiv, upplyser säljaren om den bristande avtalsenligheten inom skälig tid. Detta gäller dock under förutsättning att konsumenten har minst två månader på sig för att lämna upplysningen räknat från den dag då han eller hon upptäckte felet, att den upplysning som ska lämnas endast gäller felets förekomst och att upplysningen inte är föremål för några bevisregler som medför att det blir omöjligt eller orimligt svårt för konsumenten att utöva sina rättigheter.
- 4) Artikel 5.3 i direktiv 1999/44 ska tolkas så, att regeln om att den bristande avtalsenligheten presumeras ha förelegat när varan levererades
 - ska tillämpas när konsumenten har lagt fram bevisning för att den sålda varan inte överensstämmer med avtalet och att den aktuella bristande avtalsenligheten har visat sig, det vill säga rent faktiskt har uppenbarat sig, inom sex månader från leveransen av varan, varvid konsumenten inte är skyldig att styrka orsaken därtill eller att felet beror på säljaren, och
 - endast får lämnas utan avseende om säljaren förmår styrka att den bristande avtalsenligheten har orsakats av eller beror på en omständighet som har uppkommit i tiden efter varans leverans.

Underskrifter